

Ochrana životního prostředí: Česko dává víc peněz než většina Evropy, výsledky ale v řadě oblastí zaostávají

2.6.2025 - | Nejvyšší kontrolní úřad

TISKOVÁ ZPRÁVA k „Souhrnné zprávě z kontrol NKÚ v oblasti životního prostředí“ - 2. června 2025

Česká republika dlouhodobě investuje do ochrany životního prostředí významně nad průměrem Evropské unie. Přesto investice vždy nepřinášejí očekávané dopady a v řadě oblastí zůstávají plánované strategické cíle nenaplněné. Vysoké emise, nedostatečná recyklace i znečištěné ovzduší tak nadále zůstávají zásadními problémy. Vyplývá to z celkem 11 kontrol Nejvyššího kontrolního úřadu (NKÚ), které se v letech 2018 až 2024 zaměřily na klíčové oblasti environmentální politiky a jejichž výsledky NKÚ shrnul v „Souhrnné zprávě z kontrol NKÚ v oblasti životního prostředí“.

Z kontrol NKÚ vyplývá, že v praxi existuje řada faktorů, které snižují efektivitu podpory v oblasti životního prostředí – od nedostatků ve strategickém řízení přes pomalou administraci projektů a nedostatečné zacílení podpory až po nekvalitní monitoring dopadů, nízkou motivaci příjemců, legislativní překážky a nevymáhání pravidel. Situaci ale komplikují také resortní spory mezi jednotlivými agendami.

Do oblasti životního prostředí přitom směřují značné veřejné prostředky. Jen z operačního programu „Životní prostředí“, který byl jedním z nejvýznamnějších nástrojů financování environmentálních opatření, bylo v období 2014–2020 poskytnuto téměř 72 miliard korun. Z toho 66 miliard korun směřovalo přímo do oblastí kontrolovaných NKÚ – například na energetické úspory, vodní a odpadové hospodářství, ochranu přírody a krajiny či zlepšování kvality ovzduší. Celkové výdaje jsou pak podle dat Českého statistického úřadu ještě významnější – jen v roce 2023 směřovalo do ochrany životního prostředí více než 130 miliard korun.

Navzdory významným investicím zůstává Česká republika v mezinárodním srovnání na chvostu. Stav životního prostředí v roce 2024 odpovídal 6. nejhorší pozici v rámci unijní sedmadvacítky¹. Podobnou příčku Česko obsadilo i ve dvou předchozích letech – a to navzdory skutečnosti, že na životní prostředí vynakládá jeden z nejvyšších podílů HDP v celé Evropské unii – ten jen v roce 2021 činil 0,6 % HDP². Mezinárodní srovnání zároveň ukazuje, kde konkrétně má Česko největší rezervy – a ty potvrzují i konkrétní zjištění NKÚ.

Například v oblasti **recyklace komunálního odpadu** Česko recykluje pouze 38,3 %, přestože cílem je dosáhnout 60 % do roku 2030. Skoro polovina odpadu stále končí na skládkách a kapacita recyklačních linek zůstává nedostatečná. V mezinárodním srovnání je Česko v recyklaci na 12. místě v EU.

Zůstávají ale také vysoké emise skleníkových plynů – 10,16 tuny CO₂e na obyvatele nás řadí na 6. místo v EU. Významným zdrojem **znečištění ovzduší** je stále vytápění domácností, často v energeticky neefektivních budovách. Znečištěné ovzduší má přímý dopad na zdraví obyvatel: V roce 2021 zemřelo v Česku na následky expozice částicím PM_{2,5} přibližně 81 lidí na 100 tisíc obyvatel, což je 8. nejvyšší hodnota v EU¹.

Navzdory současným problémům nelze přehlédnout, že se v některých oblastech podařilo dosáhnout pokroku. Oproti 90. letům se znatelně zlepšily emise oxidu siřičitého, které klesly téměř o 95 %. Od roku 2000 se také zlepšila kvalita povrchových vod díky výstavbě nových čistíren odpadních vod a rozšiřování kanalizační sítě. V roce 1995 bylo na kanalizaci napojeno pouze 56 % obyvatel, zatímco v roce 2023 jejich počet stoupl na téměř 87 %.

Kontrolní závěry NKÚ použité jako zdroje informací:

- **18/27** – Opatření realizovaná v resortech zemědělství a životního prostředí z důvodu zmírnění dopadů sucha a nedostatku vody
- **19/04** – Podpora protipovodňových opatření
- **20/04** – Intervence k zajištění udržitelné jakosti vod
- **20/05** – Podpora energetických úspor u veřejných budov
- **20/19** – Opatření ke snížení energetické náročnosti bytových domů podporovaná z Integrovaného regionálního operačního programu a z programu Nová zelená úsporám
- **21/06** – Peněžní prostředky státu a Evropské unie určené na realizaci opatření v oblasti nakládání s odpady
- **21/09** – Peněžní prostředky vynakládané na projekty návštěvnické infrastruktury související s ochranou přírody
- **22/09** – Peněžní prostředky státu a Evropské unie určené na podporu opatření na ochranu a péči o přírodu a krajinu
- **22/24** – Peněžní prostředky státního rozpočtu a Evropské unie určené na výstavbu kanalizačních stok
- **23/01** – Peněžní prostředky státu určené na odstraňování starých ekologických zátěží vzniklých před privatizací
- **23/07** – Peněžní prostředky státu a Evropské unie určené na zlepšování kvality ovzduší

Odbor komunikace

Nejvyšší kontrolní úřad

- 1] Zdroj: <https://www.indexprosperity.cz/2024/stav-zivotniho-prostredi-3/>.
- 2] Zdroj: Zpráva o životním prostředí České republiky 2023.

<https://www.nku.cz/cz/pro-media/tiskove-zpravy/ochrana-zivotniho-prostredi:-cesko-dava-vic-penez-n-ez-vetsina-evropy--vysledky-ale-v-rade-oblasti-zaostavaji-id14723>